

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research

Cilt: 14 Sayı: 78 Temmuz 2021 & Volume: 14 Issue: 78 July 2021

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

MİLLÎ MÜCADELE'DE BİR DÖNEMEÇ: I. İNÖNÜ MUHAREBESİ VE BU MUHAREBENİN KIYMETİ

A SWITCHBACK OF NATIONAL STRUGGLE: FIRST İNÖNÜ BATTLE AND ITS VALUE

Yaşar ÖZÜÇETİN *

Öz

Türk milletinin ülkesi ve bağımsızlığı için silaha sarılıp Mustafa Kemal Paşa ile adeta bir olması, "Kuva-yı Milliye" tarafından bir direniş ortaya konulması ve millî hükümetin kurulması İtilâf devletlerinin Osmanlı devleti ile bir barış antlaşması yapması önünde bir engel oluşturmuştur. "Hasta Adam" olarak görülenler, kendilerinden on kat üstün düşmanı bozguna uğratmış, bu hezimetini yaşayan İtilâf devletleri ancak iki yıllık sürede Türklerin ikincil olarak ele alınabileceği noktasına gelmişlerdir.

İtilâf devletleri, Osmanlı devleti ile imzalanacak barış antlaşmasının şartlarını 18-26 Nisan 1920'de San Remo'da tespit etmişler, imza sürecini hızlandırmak amacıyla Haziran 1920'de yeniden saldırıya geçmesi için Yunan ordusunu özendirmişlerdir.

Millî ordu, Çerkez Ethem isyanını etkisiz kılmaya çalışırken Yunanlılar, Türklere kıyasla oldukça üstün bir kuvvetle 6 Ocak 1921 sabahı saldırıya geçmişler, 9 Ocak 1921'de İnönü önlerine gelmişlerdi. Albay İsmet Bey, İnönü mevzilerinin gerisinde Çukurhisar mevkilerine çekilerek yeni bir savunma hattı oluşturmuş, 10 Ocak günü çetin çarpışmalar yapılmış, Bursa istikametine doğru çekilmek mecburiyetinde kalan Yunan kuvvetleri, hiç beklemedikleri bir direnişle karşılaşmış, moralleri bozulmuş, mukavemetleri kırılmış, iradesi çökmüş ve geri dönmüştür. Bu durum Türkler için bir zafer sevinci yaratmıştır.

Mücadelede iç isyanlar üstesinden gelinmiş ve millî dava sarsılmamış, I. İnönü başarısı ile netice almak hevesi ve düşüncesi ortaya çıkmış, millî odunun önemi anlaşılmış, TBMM Hükümeti'nin itibar ve otoritesi güçlenmiş ve muhtelif İtilâf devletlerinin Yunanlılara olan desteklerini çekmelerinin de başlangıcı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: I. İnönü Muharebesi, Düzenli Ordu, TBMM Hükümeti, Millî Mücadele.

Abstract

For the country and independence of the Turkish nation, it is almost one with Mustafa Kemal Pasha, the creation of resistance by "Kuvay-i Milliye (Turkish Revolutionaries) and the establishment of a national government created an obstacle in front of the Entente states to make a peace treaty with the Ottoman state. Those who are seen as "sick men" have defeated an enemy ten times superior to them, and the Entente states that have experienced this defeat have reached the point that only within two years can the Turks be treated as secondary.

Entente states had determined the peace treaties terms which signed with the Ottoman State in 18-26 April at San Remo, and they encouraged the Greek army to attacked the Ottomans in June 1920 for speed up the signature process.

While the national army was trying to neutralize the Circassian Ethem rebellion, the Greeks attacked on the morning of January 6, 1921, with a very superior force compared to the Turks, and they came to İnönü on January 9, 1921. Colonel İsmet Bey retreated to Çukurhisar positions behind İnönü positions and formed a new line of defense, on January 10th, the Greek forces, who had to retreat towards Bursa, faced an unexpected resistance, demoralized, their strength collapsed, their will collapsed and returned. This situation created a joy of victory for the Turks.

While fights going on, interior rebellions overcame and national case was steady, with the success of First İnönü Battle, the desire and thought to get a sequel emerged, the importance of the National Army was understood, the reputation and authority of the Turkish Grand National Assembly Government (TBMM) was strengthened, and it was the beginning of the withdrawal of support from the various Entente states to the Greeks.

Keywords: First İnönü Battle, Regular Army, TBMM (Grand National Assembly of Turkey) Government, National Struggle.

1. GİRİŞ

20. Yüzyıl ile birlikte Rusya, İngiltere ve Fransa'nın içinde bulunduğu başlıca Avrupa devletleri, "Hasta Adam" olarak gördükleri Osmanlı Devleti'nden hisselerini edinme yarışına girmişler, bu tutumları I. Dünya Savaşı bitimindeki Sevr Antlaşması'nda kendini iyiden iyiye hissettirmişti. Türkler kendilerinden on kat üstün düşmanı bozguna uğratmış bu hezimetini yaşayan İtilâf devletleri ancak iki yıllık sürede Türklerin ikincil olarak ele alınabileceği noktaya gelecekti (BCA, 030.10.231.556.4-(1-2)); (Özüçetin, 2021, 354). 15 Mayıs 1919 İzmir'in işgali ile birlikte iç bölgeler istikametinde ilerleyişini sürdüren Yunan kuvvetlerine karşı ilk direniş, Ödemiş'te gerçekleştirilmişti. 30 Mayıs 1919'da yapılan bu küçük ölçekteki muharebe, sonrası süreçte "Kuva-yı Milliye" adını alacak ve millî kuvvetlerin ortaya çıkmasına ve genişlemesine taban oluşturacaktı (Özalp, 1971, 14); (Belen, 1983,63); (Toynbee, 1999, 85-86). Yunan kuvvetleri, bu direnişlere rağmen Ayvalık, Soma ve Akhisar'ı da ele geçirmiş, Aydın'a ilerlemiş ve Milne hattına kadar ulaşmıştı.

Türk milletinin ülkesi ve bağımsızlığı için silaha sarılıp Mustafa Kemal Paşa ile adeta bir olması, "Kuva-yı Milliye" tarafından bir direniş ortaya konulması ve millî hükümetin kurulmuş olması İtilâf devletlerinin Osmanlı devleti ile bir barış antlaşması yapması önünde bir engel oluşturmaktaydı (Tavukçu, 2019, 23).

İtilâf devletleri, Osmanlı devleti ile imzalanacak barış antlaşmasının şartlarını tespit etmek için 18-26 Nisan 1920'de San Remo'da toplanmışlardı. Antlaşma metninin Türk heyetine verilmesiyle birlikte İngiltere, muhabatının imza sürecinin hızını artırması amacıyla tekrar saldırıya geçmesi için Yunan ordusunu Haziran 1920'de özendirmişti. İtilâf devletleri desteğinde Yunan birlikleri; Sevr Antlaşması'nın millî hükümete baskıyla kabul ettirilmesi (Umar, 2002, 70), kendilerine yeni bir saldırı emrinin verilmesi (Tavukçu, 2019, 42), Çerkez Ethem isyanını kendi lehlerine fırsata çevirmek istemeleri (Selışık, 2006, 7), düzenli ordunun kuruluşu ile Türk ordusunun karşı bir taarruza geçebileceği endişesi (Türk İstiklâl Harbi, 1994, 149), ordularında beliren emir-komutaya ilişkin zayıflığın telâfi edilmek arzusu (Tavukçu, 2019, 44), ekonomik açıdan İtilâf devletlerine özellikle de İngiltere'ye muhtaç olunması dolayısıyla onların memnuniyetlerinin sağlanması ve millî siyasetlerinin esasları olan "Megali İdea" istikametinde kendilerini mecbur hissetmeleri (Selek, 1987, 404) gibi sebeplerle 22 Haziran ile beraber saldırıya geçmiş Bursa, Uşak ve Edirne'yi işgal etmişlerdi. Bu gelişmeler karşısında Osmanlı heyeti, 10 Ağustos 1920'de Sevr Antlaşması'nı imzalamıştı (Türkgeldi, Ankara, 1948, 131).

Yunan kuvvetleri, 22 Haziran 1920'den sonra (Akyüz, 1975, 156); (İnönü, 1992, 209) Milne hattını aşarak ilk genel saldırıya başlamışlar, bu saldırılar Akhisar-Soma, Salihli yönlerinden, Aydın Cephesi'nden gerçekleşmiş ve Yunan kuvvetleri, Balıkesir'e girmişlerdi. Yunanlılar, 2 Temmuz 1920'de Mustafa Kemal Paşa'yı, Karacabeyi işgal etmişler, Bursa'ya da girerek Türk kuvvetlerinin Eskişehir'e kadar çekilmesine yol açmışlardı. Salihli istikametinden doğu yönünde ilerleyen Yunan kuvvetleri, 25 Haziran'da Alaşehir'i daha sonra da Uşak'ı ele geçirmişti. Aydın'dan ilerleyen Yunan kuvveti ise 30 Haziran 1920'de Nazilli'yi ele geçirmişti (Jaeschke, 1970, 108-109); (Özalp, 1971, 134-143); (Cebesoy, 1983, 431-433); (Selek, 1987, 486); (Türker, 1997, 6-7).

Türkler tarafından önemli bir bölge kaybedilmiş olmasına rağmen "Kuva-yı Milliye" kuvvetleri varlığını sürdürmüştü, Yunan kuvvetleri, Bursa-Uşak hattında beklemeyi tercih etmişlerdi. Böyle bir durumda Türklerin planı ise ordu birliklerinin "Kuva-yı Milliye" kuvvetleriyle birlikte Eskişehir-Seyitgazi, İnönü-Bozhöyük ve Afyonkarahisar'da toplanarak Yunan ordusunun Ankara'ya doğru uzanmasını önlemek olacaktı (Cebesoy, 1983, 459-460).

2. I. İnönü Muharebesi ve Bu Muharebenin Başarısı

Yunan kuvvetleri Anadolu'nun içlerine yaklaşmış, TBMM kuvvetleri ve "Kuva-yı Milliye" stratejik yol üzerinde en iyi biçimde yerleşerek Dumlupınar, Dinar ve Eskişehir bölgelerini savunuyorlardı. Netice itibarıyla Ankara'ya giden yollar tutulmuş olmaktadır.

İnönü savunma hattı Eskişehir'e 40 km uzaklıkta, mevzilerin sağ kanadı Sakarya Nehri'nin kıyılarına sol kanadı ise Domaniç dağlarının devamı niteliğinde bir tepeye yaslanmaktaydı. Türk ordusu, Bursa ve Kocaeli istikametinden gelecek bir düşman saldırısını İnönü mevzilerinde karşılayacaktı. Düşmanı oyalayabilmek için bu mevzilerin ilerisinde üç savunma hattı daha bulunuyordu. Mevzilerde tutunulamaması durumunda ise 15 km. geride bir başka savunma hattı daha hazır halde idi (Selek, 1965, 115); (Türker, 1997, 14).

Yunan kuvvetleri, 22 Haziran 1920'de Milne hattı öte yanına geçerek genel saldırı başlatmışlar ve Bursa, Balıkesir, Uşak, Alaşehir ve Nazilli'yi ele geçirmişlerdi. 20 Temmuz'da Trakya'dan da bir saldırıya geçen Yunanlılar, Tekirdağ ve Edirne'yi işgal ederek 26 Temmuz'da bölgeyi kontrol altına almışlardı. Yunan kuvvetleri, barışın imzalanmasına kadar işgal ettikleri topraklarda kalmayı düşünmüşler, bu şekilde 9 Ağustos 1920'ye kadar devam eden Yunan baskısı müttefiklerin belirlediği zamana kadar gerçekleşmiş olmaktadır. Ertesi gün olan 10 Ağustos 1920'de Damat Ferit Paşa başkanlığındaki Osmanlı heyeti tarafından Sevr Antlaşması imzalanmıştı (Tavukçu, 2019, 23). Sevr Antlaşması'nı reddedecek olan Mustafa Kemal ve millî kuvvetlerin Afyon- Eskişehir'in işgal edilmesi ve daha sonra da Ankara- Konya istikametine ilerlenmesi şeklinde olan iki devreli bir askerî harekâtla yok edilmesi planlanmıştı. Bu planın hayata geçirilmesi ile Türklere önemli bir darbe vurulacak, Mustafa Kemal Paşa ve kuvvetleri takip edilerek imha edilecekti (Selek, 1965, 109); (Türker, 1997, 37). 18 Haziran 1920'de oluşturulan "Garp Cephesi" Çerkez Ethem'in isyanı ile karşı karşıya gelmişti. Bu durum, Yunanlıların Anadolu içlerine sarkmasını kısmen kolay bir duruma sokacaktı.

Millî ordu, Çerkez Ethem isyanını etkisiz kılmaya çalışırken Yunanlılar, Türklere kıyasla oldukça üstün bir kuvvetle 6 Ocak 1921 sabahı saldırıya geçmişler. I. İnönü Muharebesi'nde Yunanlıların ileri harekâtı uç koldan başlamış ilk gün Yenişehir'i ele geçirmişler, 8-9 Ocak gecesi Bilecik'i kontrolleri altına almışlar diğer bir koldan da İnegöl-Pazarcık üzerine yürümüş İnegöl ovası ile Karaköy, Bilecik-Lefke hattındaki Sakarya boğazı arasında bulunan Ahu dağlarının öte yanına geçip 9 Ocak 1921'de İnönü önlerine gelmişlerdi. Albay İsmet Bey¹, İnönü mevzilerinin gerisinde Çukurhisar mevzilerine çekilerek yeni bir savunma hattı oluşturmuştu. 10 Ocak günü çetin çarpışmalar yapılmış, Bursa istikametine doğru çekilmek mecburiyetinde kalan Yunan kuvvetleri, hiç beklemedikleri bir direnişle karşılaşmış, moralleri bozulmuş, mukavemetleri kırılmış, iradesi çökmüş ve geri dönmüştü (İnönü, 1992, 241-243); (Türk İstiklâl Harbi, 1994, 218-219); (Tansel, 1991, 25). 13 Ocak 1921 günü akşamına kadar takip edilmiş ve kayıplar verdirilmişti.

Yunan kuvvetlerinin 17 Ocak'ta geri çekilmesinin sona ermesinin ardından Yunan birlikleri ufak ölçekli saldırılarla Türk kuvvetlerini yıpratma stratejisi izlemişlerdi.

3. I. İnönü Başarısının Kıymeti ve Bu Başarıya İlişkin Yapılan Değerlendirmeler

Yunan kuvvetleri kayıplar vermiş ve Türkler tarafından ortaya konulan savunmaya yönelik kararlılık görülmüştü. Yunan kuvvetleri geri çekilmek zorunda kalmış ve Yunan saldırıları durdurulmuştu. Zafer bayramı sevinci yaratan bu muharebe neticesi, elde edilen başarı ile İtilâf devletleri tarafından yeni Türk Hükûmeti Londra Konferansı'na davet edilmişti. TBMM Hükûmeti'nin itibar ve otoritesi güçlenmiş, millî odunun önemi anlaşılmış ve ileriye yönelik ümitleri arttırmıştı (Çay, 2009, 5); (İztoprak, 2000, 524, 529). Kazanılan bu askerî başarı "mevzi" nitelikli bir vuruşma olmasına rağmen "meydan muharebesi" şeklinde takdim edilmiş, halk üzerinde müspet ve yüksek moral değerlerin oluşturulması hedeflenmişti (T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, VII, 291); (İztoprak, 2000, 527); (İşcan, 2018, 131).

I. İnönü Muharebesi, Yunanlıların Türkler karşısında aldığı ilk başarısızlıktı. 15 Mayıs 1919'dan itibaren Türkler Yunan saldırısını ilk kez İnönü'de durdurmuş olmaktadır. Tehlike yaratan Çerkez Ethem hadisesi ile Batı Cephesi'nin durumunu muhafaza etmesi ciddi bir tehlikenin zarar görülmeden atlatıldığı anlamına geliyordu. 15 Mayıs 1919 İzmir'in Yunanlılar tarafın işgalinden bu yana birlikleri tek başlarına bir varlık gösterememişlerdi. İnönü de düzenli ordu birlikleri ilk defa iyi bir mücadele vermişti. Dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin körpe ordusu bir anda itibar kazanmıştı. Ordu aleyhinde mecliste dahi kendini gösteren propaganda faaliyetleri sona ermişti (T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, VII, 281); (Türker, 1997, 53).

Muharebenin Yunanlıların mağlubiyeti ile sona ermesi sonrası Mustafa Kemal Paşa tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Genelkurmay Başkanlığı ve Batı Cephesi Komutanı İsmet Bey'e 12 Ocak 1921günü gönderilen tebrik telgrafında bu muharebe, ülkenin düşman istilasından büsbütün kurtarılacağı kesin zaferin hayırlı bir başlangıcı şeklinde nitelendirilmekte idi (Özlu, 2012, 40).

¹Mustafa İsmet İnönü, 24 Eylül 1884'te İzmir'de doğdu. Erkân-ı Harbiye'den 1906'da mezun oldu. Muhtelif görevlerde bulundu. I. Dünya Savaşı'ndaki hizmetleri münasebetiyle sefer kıdemi, nişanlar ve madalya ile ödüllendirildi. Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası Mustafa Kemal Paşa'nın Şişli'deki evinde yapılan toplantılara katıldı ve İstanbul'un işgali ve Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin dağıtılması üzerine Mustafa Kemal tarafından Ankara'ya davet edildi. Büyük Millet Meclisi'ne Edirne mebusu olarak girdi. Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Vekili oldu. Batı Cephesi Kuzey Kesimi Kumandanlığına atandı. Çerkez Ethem kuvvetlerini etkisiz hâle getirdi ve komuta ettiği, I. İnönü Muharebesi'nde Yunanlılar durduruldu.

Millî Mücadele’de iç isyanlar arzu edildiği gibi neticelenmiş ve millî dava sarsılmamış, bu muharebe ile netice almak hevesi ve düşüncesi ortaya çıkmıştı. Mustafa Kemal Paşa tarafından bu muharebe ile her şeyin kurtarılmış olduğunun dile getirilmesi I. İnönü Muharebesi’nin önemini çok yönlü ortaya koymakta idi (İnönü, 1992, 243-244); (Atay, 1980, 283).

İnönü Muharebesi ile İtilâf devletleri, durumun farklılaştığını anlamışlar, Ankara Millî Hükûmeti’nin dâhilde ve hariçte itibarı yükselmiş, milletin güveni teyit edilmiş, muhtemel rejim bunalımını engellemiş, hükûmet başkanı olan Mustafa Kemal Paşa’nın devlet başkanı olması gündemine zemin hazırlamıştı. Ayrıca bu başarı, muhtelif İtilâf devletlerinin Yunanlılara olan desteklerini de çekmelerinin başlangıcı olmuştu (Türker, 1997, 64).

I. İnönü Muharebesi orduyu yaratmak için gerekli olan muzafferiyet olarak nitelendirilmiş (Türker, 1997, 65), Mustafa Kemal Paşa, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onun hükûmeti aleyhine kampanya başlatmış olan İstanbul basını kısmen şaşırılmış bir vaziyette menfi kampanya yerini belli bir sempatinin uyanmasına bırakmıştı.

I. İnönü Muharebesi ile “Kuva-yı Millîye” ve “Kuvayı Seyyare” kuvvetlerine bel bağlamış, millî direnişe karşı çıkmış padişaha dayanarak isyan etmiş ne kadar hasmane hareket mevcutsa, hepsi bertaraf edilmiş ve düzenli ordu kurmak için konulan esasların sağlamlığı doğrulanmıştı. Bu muharebe ile askerî harekât devresinin başladığı ve bunun kesin zafere kadar böyle devam edeceği ortaya çıkmış olmakta idi. I. İnönü Muharebesi’ne kadar lazım olan seferberlik işlemlerini gerçekleştiremeyen yapılan seferberlik çağrısından da müspet neticeyi alamayan gerekli insan ile malzeme ve teçhizat bakımından ülkenin gücünden yeteri kadar istifade edemeyen Büyük Millet Meclisi bu konularda kazanç elde etmişti (Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, 1959, 206); (Köstüklü, 1991, 12); (Türker, 1997, 68); (Selek, 1965, 124); (Miralay Mehmet Arif Bey, 1987, 64); (Yazman, 1999, 125); (Eroğlu, 1985, 69); (Aydemir, 1965,169).

I. İnönü Muharebesi asker firarilerinin önlenmesi için gerekli bir başarı olmuş (İnönü, 1992, 244-245), Anadolu’da yeni bir Türk devletinin kuruluş halinde olduğu I. İnönü Muharebesi ve sonrasında açıkça ortaya çıkmış bu durumu, Osmanlı devletini zorla Sevr Antlaşması’nı imzalamaya mecbur eden İtilâf devletleri de anlamıştı. Meclisin ve millî hükûmetin durumunu, yetkisini, şekil ve niteliğini tespit edip ifade eden yeni bir devletin kuruluşunu hukukî olarak ortaya koyan Teşkilât-ı Esasiye Kanunu 20 Ocak 1921 günü 85 numaralı kanun olarak kabul edilmesinin yolu aralanmıştı (Belen, 1983, 294); (Eroğlu, 1985, 74-75).

I. İnönü Muharebesi’nden sonra askerî, siyasi ve diplomatik birçok önemli gelişme cereyan etmişti; Teşkilât-ı Esasiye Kanunu’nun kabul edilmesi TBMM Hükûmeti’nin meşru ve yeni bir anayasa yapma istikametinde önemli bir adım olmuştu. Çağdaş düşüncenin ve edinilen bilgi ve görgünün ortaya koyduğu demokratik muhalefeti geniş halk kitlelerince daha anlaşılır millî egemenlik anlayışına geçirilmişti. Teşkilât-ı Esasiye Kanunu ile devletin adı ve yönetim biçimi değiştirilmişti. Misakı Millî sınırları içinde kalan topraklar “Türkiye” olarak adlandırılmış bu topraklar üzerinde kurulacak “millî bir devletin” adının da Türkiye devleti olması öngörülmüştü (Güneş, 1997, 202). İstiklal mücadelesinin anlamını belirli kılacak yeni bir devletin bağımsızlığının sembolü olacak millî bir marşa ihtiyaç duyulmaya başlanmıştı (İnönü, 1992, 244-245); (Tavukcu, 2019, 113).

SONUÇ

Türkler kendilerinden on kat üstün düşmanı bozguna uğratmış bu hezimetini yaşayan İtilâf devletleri ancak iki yıllık sürede Türklerin ikincil olarak ele alınabileceği noktasına gelmişlerdir. Türk milletinin ülkesi ve bağımsızlığı için silaha sarılıp Mustafa Kemal Paşa ile adeta bir olması, “Kuva-yı Millîye” tarafından bir direniş ortaya konulması ve millî hükûmetin kurulusu, İtilâf devletlerinin Osmanlı devleti ile bir barış antlaşması yapması önünde bir engel oluşturmuştur.

İtilâf devletleri, Osmanlı devleti ile imzalanacak barış antlaşmasının şartlarını tespit etmek için 18-26 Nisan 1920’de San Remo’da toplanmışlar, hazırladıkları antlaşma metninin imza sürecini hızlandırmak amacıyla Haziran 1920’de yeniden saldırıya geçmesi için Yunan ordusunu teşvik etmişlerdir. İtilâf devletleri desteğinde Yunan birlikleri muhtelif sebeplerle 22 Haziran ile beraber saldırıya geçmiş Bursa, Uşak ve Edirne’yi işgal etmişlerdir. Bu gelişmeler karşısında Osmanlı heyeti, 10 Ağustos 1920’de Sevr Antlaşması’nı imzalamıştır.

Türkler tarafından önemli bir bölge kaybedilmiş olmasına rağmen “Kuva-yı Millîye” kuvvetleri varlığını sürdürmüş, Yunan kuvvetleri, Bursa-Uşak hattında beklemeyi tercih etmişlerdir. Böyle bir durumda Türklerin planı, ordu birliklerinin “Kuva-yı Millîye” kuvvetleriyle birlikte Eskişehir-Seyitgazi, İnönü-Bozhöyük ve Afyonkarahisar’da toplanarak Yunan ordusunun Ankara’ya doğru uzanmasını önlemek olmuştur.

Millî ordu, Çerkez Ethem isyanını etkisiz kılmaya çalışırken Yunanlılar, Türklere kıyasla oldukça üstün bir kuvvetle 6 Ocak 1921 sabahı saldırıya geçmişler I. İnönü Muharebesi’nde Yunanlıların ileri harekâtı üç koldan başlamış, ilk gün Yenişehir’i ele geçirmişler, 8-9 Ocak gecesi Bilecik’i kontrolleri altına almışlar diğer bir koldan da İnegöl-Pazarcık üzerine yürümüş, 9 Ocak 1921’de İnönü önlerine gelmişlerdi. 10 Ocak günü çetin çarpışmalar yapılmış, Bursa istikametine doğru çekilmek mecburiyetinde kalan Yunan kuvvetleri, hiç beklemedikleri bir direnişle karşılaşmış, moralleri bozulmuş, mukavemetleri kırılmış, iradesi çökmüş ve geri dönmüştür.

Yunan kuvvetleri kayıplar vermiş ve Türkler tarafından ortaya konulan savunmaya yönelik kararlılık görülmüş ve Yunan saldırıları durdurulmuştur. Zafer bayramı sevinci yaratan bu muharebe neticesi;

İtilâf devletleri tarafından yeni Türk Hükümeti Londra Konferansı’na davet edilmiş, millî odunun önemi anlaşılmış, TBMM Hükümeti’nin itibar ve otoritesi güçlenmiş, ileriye yönelik ümitler artmış, netice almak hevesi ve düşüncesi ortaya çıkmış, asker firarileri önlenmiş, milletin Ankara Hükümeti’ne olan güveni teyit edilmiş, muhtemel rejim bunalımını engellemiş, Mustafa Kemal Paşa’nın devlet başkanı olması gündemine zemin hazırlamış, muhtelif İtilâf devletlerinin Yunanlılara olan desteklerini de çekmelerinin başlangıcı olmuş ve sonrası süreçte Teşkilât-ı Esasiye Kanunu’nun kabulü, İstiklâl Marşı’nın kabulü, Sovyet Rusya dostluk antlaşması gibi askerî, siyasî, diplomatik birçok önemli gelişmenin cereyan etmesi şeklinde olmuştur.

KAYNAKÇA

- Abdulhalûk Mehmet Çay (2009). *Tarih Cepheler ve Muharebeler*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi, (1-12).
- Akyüz Yahya (1975). *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuooyu (1919-1922)*. Ankara: Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (1959). C.II, Ankara: Ankara Basımevi.
- Atay Falih Rifki (1980). *Çankaya*, İstanbul: Aydemir Şevket Süreyya (1965). *İkinci Adam, İsmet İnönü* C.I. İstanbul: BCA. 030.10.231.556.4-(1-2).
- Belen Fahri (1983). *Türk Kurtuluş Savaşı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Cebesoy Ali Fuad (1983). *Millî Mücadele Hatıraları*. İstanbul: Eroğlu Hamza (1985). İsmet İnönü ve I. ve II. İnönü Muharebelerinin İçerde ve Dışarda Etkileri. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 2/4, (65-84).
- Güneş İhsan (1997). *Birinci TBMM’nin Düşünce Yapısı (1920-1923)*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.
- İnönü İsmet (1992). *Hatıralar*, Yay. Haz. Sabahattin Selek, İstanbul:
- İşcan Levent (2018). *Türk Kurtuluş Savaşı’nda İnönü Muharebeleri. Yüksek Lisans Tezi*, T.C. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskişehir:
- İztoprak İzzet (2000). “Birinci İnönü Savaşı’nın Anadolu, İstanbul ve Dış Basında Karşılanışı ve Yorumu”. *Belleten*, C. LXIV, Sayı 240, (523-540).
- Jaeschke Gotthard (1970). *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*. Ankara:
- Köstüklü Nuri (1991). “I. İnönü Muharebesi ve Siyasî Sonuçları Üzerine Bazı Düşünceler”. *ATAM Dergisi*, C. VII, Temmuz, Sayı 21, (1-18).
- Miralay Mehmet Arif Bey (1987). *Anadolu İnkılâbı Millî Mücadele Anıları (1919-1923)*. (Yay. Haz. Bülent Demirbaş), İstanbul: Arba Yayınları.
- Özalp Kazım (1971). *Millî Mücadele (1919-1922)*. C. I, Ankara:
- Özlü Hüsnü (2012). “Harp Raporlarına Göre Birinci İnönü Muharebesi’nin Analizi”. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 28 / 82, (25-52).
- Özüçetin Yaşar (2021). “Dr. Hans Froembogen’in Millî Mücadele ve 10. Yıldönümünde Lozan Konferansı’na İlişkin Değerlendirmeleri”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal Of International Social Research*, 14 / 77, (352-360).
- Selek Sabahattin (1987). *Anadolu İhtilâli* C.I. İstanbul: Kastaş Yayınları.
- Selek Sabahattin (1965). *Millî Mücadele* C.II. İstiklâl Harbi, Yeni Türk Devletinin Kuruluşu, İstanbul: Toker Yayınları.
- Selşik Selahattin (2006). *Türk İstiklâl Savaşı’nda Birinci İnönü Muharebesi*. Ankara: Gn. Kur. ATASE Yay.
- Tansel Selahattin (1991). *Mondros’tan Mudanya’ya Kadar* C.IV. İstanbul: MEB Yayınları.
- Tavukçu İbrahim (2019). *Millî Mücadele’de İnönü Muharebeleri. Doktora Tezi*, T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara. T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Cilt VII.
- Toynbee Arnold J. (1999). *Türkiye Bir Devletin Yeniden Doğuşu I. (Çev.) Kasım Yargıcı*, İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.
- Türk İstiklâl Harbi Batı Cephesi, Birinci, İkinci İnönü, Aslanlar ve Dumlupınar Muharebeleri*, II. C, III. Kısım. (1994). Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- Türker Selami (1997). *Birinci-İkinci İnönü Muharebeleri. Yüksek Lisans Tezi*, T.C. İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Türk geldi Ali Fuat (1948). *Mondros ve Mudanya Mütarekelerinin Tarihi*. Ankara: Güney Matbaacılık ve Gazetecilik Yayınları.
- Umar Bilge (2002). *Yunanlıların ve Anadolu Rumlarının Anlatımı ile İzmir Savaşı*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Yazman M. Şevki, (1999). *Anadolu’nun İşgali*. İstanbul: Kamer Yayınları.